

נהוגים בידי שכניהם הערבים ללשון העברית והפיקו מרגליות לרוב. אבל בדורותינו קשה לנהוג כמנהגם של משוררי "תור הזהב", שכן השירה העברית החדשה הלכה בעקבות תורת השירה המערבית, ורק משוררים "חריגים" ניסו ללכת בדרכם של יהודה הלוי ואבן גבירול. גם אם נתרגם היום שיר ערבי קלאסי על פי משקלי "תור הזהב", הרי שלא ייוותר זכר

ניזאר קבאני

מהמקצב הישן, מאחר שהיגוי העברית השתנה בדורות האחרונים ומקצבי הלשון העברית של אלתרמן ושלונסקי שוב אינם דומים במאומה לאלה של ימי הביניים. גבאי ביכר, כמאמרו, להשתחרר בתרגומו מהמשקל כליל (וגם מהחריזה) וקשה לקבוע איזו השיטה ה"נכונה".

ראוי צבי גבאי לתודתנו על היכולת והמאמץ המשתקפים בתרגומו, ולוואי שיוסיף כהנה וכהנה. אנו זקוקים להרבה תרגומים מהספרות הערבית החדשה.

❖ ששון סומך

של תשעה משוררים ערבים נוספים מארצות שונות. במרבית המקרים מובא שיר אחד או שניים של כל אחד מהמשוררים האלה, וקשה לומר שמתאפשר לקורא להשלים תמונה על איכותו הפיוטית של משורר זה או אחר על בסיס טקסט קצר ויחיד. השירים תורגמו בלשון פשוטה ודייקנית, ועל כך ראוי המתרגם למלוא ההערכה. עם זאת הוא לא הבחין בין שירים שנכתבו במקור

במשקל ובחריזה לבין אלה שנכתבו מיסודם כשירה בפרוזה. יש להניח שהמתרגם שאף להתרחק משימושים פרווודיים כדי לא לסרב לא את הגירסה העברית ולא להקשות על הקורא הישראלי, ובכך, לדעתי, הצליח.

מכל מקום, קשה מאוד להתמודד עם המשקלים הערביים הקלאסיים, שעודם מונחים ביסוד השירים של קבאני ואחרים. משקלים אלה השפיעו בצורה יסודית על השירה העברית בימי הביניים, בעידן "תור הזהב". משוררינו הגדולים שצמחו או בצל התרבות הערבית, התאימו את המשקלים שהיו

בשיר '2010 - שנת הגדר' לקראת השנה האזרחית החדשה, יצא נגד גדרות המוקמות בעולם: "המערב מקים גדר בינו לבין הערבים/ הערבים מקימים גדר בינם לבין המערב/ ישראל מקימה גדר בינה לבין הפלסטינים, על אדמתם/ המצרים מקימים גדר בינם לבין עזה/ המשטרים הערביים מקימים גדר בינם לבין הקדמה". במי מהם תבחר ההיסטוריה הקרובה להיות נביאה? לא מעט תלוי גם בנו.

❖ עמוס לויתן

הקתרסיס של ניזאר קבאני

עוד על השירה - האימפריאליזם היפה

צבי גבאי, עורכה ומתרגמה של האנתולוגיה האימפריאליזם היפה, הוא דיפלומט ותיק, שבשנים האחרונות פנה לתרגום שירה ערבית עכשווית לעברית. רוב תרגומו עד כה סבו את שירתו של ניזאר קבאני (1923-1998), המשורר הסורי הפורה, שהיה אף הוא דיפלומט בכיר, ונציגה של סוריה בסין, ספרד וארצות נוספות. מרבית שירתו של קבאני בצעירותו היתה שירת אהבהבים מתוחכמת, שהקנתה לו מוניטין בקרב בני התשורת בעולם הערבי כולו. אולם מאז התבוסה הערבית של שנת 1967 שינה קבאני את עורו והיה בן-לילה למשורר פוליטי מובהק, למטיף ולמוכיח בשער, לכרוז המבכה את חדלונם של הערבים, את בגידתם הנוראה בפלסטין ואת ויתורם על נכסי העבר המפואר של הציוויליזציה הערבית-מוסלמית. על ידי הביקורת הקשה שמתח, שאף קבאני לעורר את עמו מתרדמתו, לעודדו לקום ולגאול את כבודו האבוד ולהתמיד במלחמת חורמה נגד ישראל הפושעת. בשיריו אלה ביקר קשות סופרים ומשכילים ערבים כנגיב מחפוז, שהעזו להציע פתרון של שלום עם המדינה היהודית.

בשירתו המאוחרת של קבאני לא רק ישראל נתונה להתקפתו, אלא באותה מידה מותקפים הערבים ומנהיגיהם על עריצותם, שחיתותם ורפינותם. בשנות חייו האחרונות היה קבאני למשורר נדרש, שאלפי מאוינים נקבצים באולמות ובכירות לשמוע אותו קורא את שירתו המתלהמת. הקהל שמע את הטפותיו ואת נבואות החורבן שלו, והריע לו ארוכות בכל אחת מהופעותיו. הוא סיפק להם שיכרון חושים או, אם תרצו, קתרסיס, מעין זה שדיבר עליו אריסטו בפואטיקה שלו. הנה דוגמה אופיינית מתוך שיר הנקרא 'מתי יצהירו הערבים על פטירתם':

"זה חמישים שנים / אני עוקב אחר מצב הערבים. / הם רועמים, אך ללא גשם / נכנסים למלחמות, אך אינם נחלצים מהן, / מעלים גירה את עור הרטוריקה / אך לא מעכלים אותה" (עמ' 48).

מלבד ניזאר קבאני, שלו מוקדש חלקה העיקרי של האנתולוגיה שמגיש גבאי, מובאים בספר שירים

חצי

פיוח

דיאן ואקוסקי

מאנגלית: משה דור

הלהטוטריית

הַאֲשֶׁה הַזֹּאת בְּשִׁמְלָה הָאֲדַמְדָּמָה מְחַזֶּקָה כְּדוֹר בְּיָדָה.
הִיא תִּנְיַח אוֹתוֹ תַּחַת סֶפֶל
וְאֵתָה,
גֹּחֵן עָלָיו בְּלִבוֹשֶׁה הַמְקַצְעִי
תִּתְבַּוֵּן וְתֵאמֶר, "זֶה כָּאֵן".

אֲנִי, בְּרַקֵּעַ,
בְּצַעֲתִי אוֹתָהּ תַּחְבּוּלָה עֲצָמָה,
יֹדְעֵת אֶת סוֹד הַכְּדוּרִים. אֲבָל אֵתָה
לֹא תֵאֲנַק בְּהַפְתָּעָה אֵלּוֹ עֲשִׂיתִי זֹאת אֲנִי
לֹא תִגְרַע מִכְּבוֹדָהּ שֶׁל הַגְּבֵרֶת הַלְּבוּשָׁה בְּאֵדָם אֵלּוֹ
חֲשַׁפְתִּי אֲנִי
אֶת הַלְּהֵטוּט.

הַמֵּאֲמִין מְרַצֵּנוֹ לֹזֶקֶת אֶת יָדָהּ שֶׁל גְּבֵרֶתוֹ,
לֹא בְּגִלְל לְהֵטוּטִיָּה,
אֲלֵא בְּגִלְלָהּ.

הוא אוהב לומר, "אני לזקת את הגברת הזאת בגלל להטוטיה",
אך רק מפני

שְׂבֵאפֵן כִּזָּה זְכָרוֹן־הַדְּבָרִים נִרְאָה טוֹב יוֹתֵר.

דיאן ואקוסקי מלהטטת בשפה. לצורך כך היא זקוקה לאשה בשמלה אדמדמה ולכדור. הכדור יתגלגל ברווח שבין השורות. סודו הוא הפרווה המתוחה על נמר הארספואטיקה. הג'ונגל הועלם בכוח הלהטוט ממרחב המחיה של השיר היפה הזה, ולכן רק כאן "זְכָרוֹן־הַדְּבָרִים נִרְאָה טוב יותר".

רוני סומק